

Kvir azil in politika homonacionalizma

Abstract

Queer Asylum and the Politics of Homonationalism

Although the West¹ often presents itself as the bearer of liberal values and human rights, its migration and border policies systematically exclude or marginalize refugees, especially queer refugees, who remain invisible in mainstream migration discourses. This article analyses the impact of homonationalist discourses and bureaucratic practices on access to asylum and shows how only those queer identities that conform to Western gender norms are recognized as “deserving.” These procedures, based on essentialist notions of sexuality and identity, lead to systematic exclusion and the reproduction of inequality. As a review paper, the article concludes with the finding that it is necessary to move beyond nationalized and normative models of sexuality and to establish transnational and inclusive forms of solidarity and politics of sexual rights.

Keywords: homonationalism, heteronormativity, bureaucracy, asylum, queer refugees

David Muster (1997) is a master's student at the Department of Ethnology and Cultural Anthropology at the Faculty of Arts, University of Ljubljana, where he is completing his second cycle of studies. His research focuses on issues of migration, identity processes, and the sense of belonging, with a particular focus on queer refugees and their experiences. He is active in civil society, where he participates in initiatives and projects that address issues of social justice and housing policy. Email: iprdavidmuster@gmail.com

1 The term 'West' is used as a cultural, socio-political, and historical concept that refers to a group of countries whose heritage is based on so-called civilization, enlightenment, and liberal democracy. This includes not only European countries, but also others with similar traditions, such as the United States, Canada, and Australia. I emphasize the concept of the West with a capital W especially when these countries use their heritage for their own purposes, to consolidate their position as the West/Occident in opposition to the Orient.

Povzetek

Čeprav se Zahod² pogosto predstavlja kot nosilec liberalnih vrednot in človekovih pravic, njegove migracijske in mejne politike sistematično izključujejo ali marginalizirajo begunce_ke, še posebej kvir begunce_ke, ki ostajajo nevidni v prevladujočih migracijskih diskurzih. Prispevek analizira vpliv homonacionalističnih diskurzov in birokratskih praks na dostop do azila ter pokaže, kako so za »zaslužne« prepoznane zgolj tiste kvir identitete, ki se ujemajo z zahodnimi spolnimi normativi. Ti postopki, utemeljeni na esencionalističnih predstavah spolnosti in identitete, vodijo v sistematično izključevanje ter reprodukcijo neenakosti. Kot pregledni prispevek članek izpostavi, da je treba preseči nacionalizirane in normativne modele spolnosti ter utemeljiti transnacionalne in vključujoče oblike solidarnosti in politik spolnih pravic.

Ključne besede: homonacionalizem, heteronormativnost, birokracija, kvir azil, begunci

David Muster (1997): Je magistrski študent na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer zaključuje drugo stopnjo študija. V okviru svojega raziskovalnega dela se osredotoča na vprašanja migracij, identitetnih procesov in občutka pripadnosti, pri čemer posebno pozornost namenja kvir beguncem_kam ter njihovim izkušnjam. Aktiven je v civilni družbi, kjer se vključuje v pobude in projekte, ki naslavljajo vprašanja socialne pravičnosti in stanovanjskih politik. E-naslov: iprdavidmuster@gmail.com

V tem prispevku se bomo posvetili pogosto prezrti skupini znotraj migracijskih študij, politik in diskurzov – migrantom_kam, ki pripadajo spolnim manjšinam in ki so zaradi svoje spolne usmerjenosti, spolnega izraza ali spolne identitete zapustili svoje domove in se v iskanju družbe, ki sprejema raznolikost, zatekli v zahodne, t. i. liberalne države. Posamezniki_ce iz kvir skupnosti v migracijskem diskurzu pogosto ostanejo nevidni – tako v javnosti kot tudi v okviru pobud, ki so od t. i. migrantske krize³ 2015 ponujale pomoč. Zgovorno je, da je

2 Termin »Zahod« se uporablja kot kulturni, družbeno-politični in zgodovinski koncept, ki označuje skupino držav, katerih dediščina temelji na t. i. civilizaciji, razsvetljenstvu in liberalni demokraciji. Sem ne sodijo zgolj evropske države, temveč tudi druge s podobno tradicijo, kot so Združene države Amerike, Kanada in Avstralija. Koncept Zahoda z velikim Z pa izpostavljam predvsem takrat, kadar te države svojo dediščino uporabijo v lastne namene, za utrjevanje svoje pozicije kot Zahoda/Okcidenta v nasprotju z Orientom.

3 Izraz »migrantska kriza« se je leta 2015 pojavil v splošnem diskurzu predvsem kot odziv na naraščajoče število ljudi, ki prihajajo v Evropo. Tej terminologiji odločno nasprotujemo, kajti k oblikovanju podobe migracij kot »krize« so največ prispevali konservativni diskurzi. Če je treba opredeliti pravo krizo, je ta prisotna v neustreznih in pogosto sovražnih odzivih evropskih držav in institucij.

bil prvi prispevek na to temo v Sloveniji objavljen šele leta 2024.⁴ S prispevkom želimo tako opozoriti na sistemsko prezrtost te problematike, se posvetiti kompleksnostim migracij ter analizirati vlogo birokratskega aparata v utrjevanju »homonacionalizma« – pojma, ki ga je skovala Jasbir Puar:

Ta oblika homoseksualnosti deluje kot regulativni scenarij ne le za normativno gejstvo, kvir ali homoseksualnost, temveč tudi za rasne in nacionalne norme, ki krepijo te spolne subjekte. [...] V primeru tistega, kar imenujem »ameriška spolna izjemnost« [...] se izjemni obliki nacionalne heteronormativnosti zdaj pridružuje izjemna oblika nacionalne homonormativnosti – z drugimi besedami homonacionalizem. (Puar, 2007: 2)

Gre torej za proces, v katerem se določena, normativna podoba homoseksualnosti vključi v nacionalno identiteto, proces, ki se udejanja tudi v obliki sodobnega imperializma (Puar, 2007). Homonacionalizem reproducira izključevanje marginaliziranih oseb, ki ne ustrezajo zahodnim idealom spolnosti in rase. S tem države utrjujejo svojo samopodobo kot napredne in tolerantne, obenem pa ohranjajo globalna imperialna razmerja in rasne hierarhije znotraj kvir skupnosti. V analizi azilnega postopka bomo pokazali, kako se homonacionalistična logika udejanja skozi birokratske in administrativne prakse ter kako vpliva na tiste, ki zaprosijo za mednarodno zaščito.

Kvir⁶ begunci_ke so prosilci_ke za zaščito zaradi preganjanja na podlagi spolne usmerjenosti ali identitete. V migracijskih študijah predstavljajo specifično skupino, ki zahteva posebno razumevanje transnacionalnega gibanja: od vpli-

4 Gračanin, Eva (2024): Pravice prosilk_cev LGBTIQ+ za mednarodno zaščito v Sloveniji: Prispevek na mednarodnem seminarju Pravice LGBTIQ+ prosilk_cev za mednarodno zaščito. Maja Sučur (ur.), Ljubljana: Društvo Parada ponosa.

5 Izraz *sexual exceptionalism* v literaturi označuje proces, v katerem se določene oblike spolnosti razumejo kot privilegirane, normativne ali »izjemne« v primerjavi z drugimi, ki so marginalizirane ali kriminalizirane. V tem kontekstu gre za mehanizem, s katerim nacionalne države ustvarjajo hierarhije spolnih identitet in praks ter s tem legitimirajo lastne politične projekte (Puar, 2007). V slovenščino ga prevajam kot spolna izjemnost, saj ta prevod najboljše zajame pomen privilegiranega, izstopajočega položaja določenih oblik spolnosti v nacionalnem in kulturno-političnem okviru (opomba avtorja).

6 Izraz »kvir« uporabljamo kot krovni izraz za različne spolne identitete in/ali prakse, ki niso v skladu s cisheteronormativnostjo, hkrati pa se tem ne omejimo na etnocentrična poimenovanja različnih spolnih praks in identitet (Luibhéid, 2008; Mole, 2021). Toda naj pri tem poudarimo, da se bomo znotraj tega krovnega termina osredotočili predvsem na vprašanje spolne usmerjenosti (torej LGB v kratiki LGBT+), ne pa toliko spolne identitete, saj bi bila za slednjo potrebna posebna obravnavna.

va spolnih ideologij, ki so jim izpostavljeni v izvorni in ciljni državi, do transformacij spolne identitete, ki jih ti procesi povzročajo (Mole, 2021: 3). Opozoriti moramo tudi na problematičnost rigidnih kategorij, kot so zakoniti_e priseljen-ci_ke, begunci_ke ali nedokumentirani_e migranti_ke, saj te pogosto zanemarijajo preplet prisilnih in izbirnih razlogov za migracijo (Luibhéid, 2008; Murray, 2014a). V tem prispevku si zato ne želimo reproducirati teh razmejitev, a ker bo fokus v veliki meri prav na azilnem postopku, bomo kot analitični okvir uporabili izraz kvir begunec_ka, kot ga uporabljajo številni drugi raziskovalci_ke, ki se ukvarjajo s kvir migracijami (Luibhéid, 2008; Manalansan, 2006; Mole, 2021).

Raziskovanje kvir migracij in azila se je v zadnjih dveh desetletjih uveljavilo kot pomembno, a pogosto marginalizirano polje znotraj migracijskih študij in kvir teorije. Avtorji, kot sta Luibhéid (2008) in Manalansan (2006), opozarjajo na problematičnost rigidnih kategorij migranta_ke, begunca_ke in prosilca_ke za azil, saj te zanemarijajo preplet prisilnih in prostovoljnih migracijskih razlogov, Murray (2014a; 2014b), Singer (2021) ter Rinaldi in Fernando (2019) pa pokažejo, kako se v azilnih postopkih reproducirajo homonacionalistične in heteronormativne logike, ki od kvir prosilcev_k zahtevajo dokazovanje »pristnosti« spolne identitete ter ustvarjajo hierarhijo »zaslužnih« in »nezaslužnih« beguncev_k.

Pomemben okvir ponuja tudi koncept homonacionalizma, ki ga je razvila Puar (2007) in ki ga nadalje obravnavata D'Angelo (2020) ter Chossière (2022). Homonacionalizem razkriva, kako se nacionalizirana podoba homoseksualnosti vključuje v samorazumevanje zahodnih držav, medtem ko se marginalizirajo tisti, ki ne ustrezajo tem normam. V tem kontekstu so pomembne tudi kritike linearnega razumevanja migracij (Glick Schiller, Basch in Szanton Blanc, 1995; Glick Schiller in Wimmer, 2002; Chossière, 2022), ki kažejo, da migracija ni enosmeren proces »osvoboditve«, temveč dolgotrajen in krožen proces z ambivalentnimi odnosi.

Kvir migrant_ka kot poosebljena subverzivnost in potencialna varnostna grožnja

Skozi desetletja boja, od stonewallskih uporov konec 60. let do danes, je imel Zahod spremenljiv odnos do kvir skupnosti oziroma LGBT+ manjšin. Sprva so bile te skupine predstavljene kot grožnja tradicionalnim in družinskim vrednotam – kar za nekatere velja še danes – a se je skupnost skozi čas z začetkom epidemije HIV-a in hkrati vse močnejšega vpliva peščice konservativnih gej in lezbičnih vplivnežev_ic vse uspešneje vključevala v podobo cisheteronormativne družbe in vrednot (Goldstein, 2005). Z vse močnejšo asimilacijo v normativne struktu-

re spolnosti in spola je homoseksualnost postajala vse bolj sprejeta, posledično pa sta se življenje in boj skupnosti iz perifernih ter subverzivnih praks vse bolj odražala v cisheteronormativnih in imperialističnih težnjah, kot je pravica do poroke, posvojitve otroka, vključevanje v vojaške strukture države in podobno. S tem ko je kvir skupnost pridobila vse več pravnih in družbenih pravic, se je tudi uspešno vključila v podobo, ki jo je ustvarjala država.⁷

Proces nacionalizirane podobe homoseksualnosti oziroma vključevanja homoseksualnosti v nacionalno identiteto je opisan kot homonacionalizem, ki pooseblja posebno, normativno in ozko različico podobe homoseksualnosti, ustvarjene s strani države. Ker sta se glavnina upora kvir skupnosti in oblikovanje homoseksualnega diskurza dogajala prav v Združenih državah Amerike, se je tudi sama nacionalizirana podoba homoseksualnosti oblikovala prav tam (Puar, 2007) in se je s politično in kulturno hegemonijo izvozila v druge države, tudi evropske (Chossiere, 2022: 221).

Vključevanje homoseksualnosti v nacionalno identiteto je pogosto odvisno od izključevanja tistih, ki so rasno in spolno marginalizirani. Gre za selektivno sprejemanje določenih kvir subjektov in sistematično zavračanje tistih, ki ne ustrezajo prevladujočim rasnim in nacionalnim idealom (Puar, 2007). Homonacionalizem se najizraziteje kaže v načinu prepoznavanja kvir subjektov, pri čemer najprej in najmočnejše prizadene tiste, ki svojo spolno identiteto živijo na obrobju družbene margine. Te osebe pogosto niso prepoznane kot kvir in so izključene iz skupnosti. Ena najočitnejših instrumentalizacij homonacionalizma je postopek pridobivanja azilne zaščite zaradi preganjanja na podlagi spolne usmerjenosti. Vsak_a prosilec_ka dobi zaščito le, če ga_je mogoče umestiti v nacionalizirano podobo kvir osebe (Rinaldi in Fernando, 2019: 34). Daljšo razpravo o procesu pridobivanja azila oziroma t. i. avtentikacije spolne usmerjenosti, ki je prežeta s strukturnimi procesi razlikovanja, diskriminacije in izključevanja prek pripisovanja ter predsodkov glede rase, etničnosti, kulture, spolnosti in spola posameznikov_ic, bomo predstavili pozneje. Razlog za preverjanje verodostojnosti spolne usmerjenosti kvir beguncev in begunk pa tiči v režimu nadzora meja, katerega namena sta preprečevanje domnevno lažnih vstopov oziroma izkoriščanja možnosti zaščite na podlagi spolne usmerjenosti ter s tem zagotavljanje »upravičene« podlage za bivanje v državi. A mejni režimi in birokratske prakse so tisti, ki ustvarjajo pogoje za neprestano preverjanje, sumničenje in disciplini-

7 Skupnost LGBT+ je danes pogosto instrumentalizirana za propagiranje modernosti in tolerance, ki jo predstavlja zahodna družba, ta ideala pa zahodne države uporabljajo za upravičevanje imperialističnih intervencij, militarizma in izključevanja. Namesto da bi se soočili s temeljnimi vzroki za globalno neenakost – razredno izkoriščanje, vojno hujskaštvo in genocid –, se pravice istospolno usmerjenih izkoriščajo za državno propagando in znamčenje (ang. *branding*) korporacij, s katerima krepijo neoliberalne norme in odvrtaajo pozornost od širših neenakosti in neenakopravnosti.

ranje. Koncept »lažnih« beguncev_k deluje kot legitimacijsko orodje, s katerim se opravičujejo restriktivne politike nadzora migracij, hkrati pa preusmerja pozornost od postopka, ki je prežet z rasizmom, nacionalizmom in heteronormativnimi predstavami o tem, kdo je vreden zaščite. Problem torej niso domnevno neavtentične vloge, ampak nadzorni aparati, ki temeljijo na logiki izključevanja in kategoriziranja ter posledično reproducirajo neenakosti.

Homonacionalizem se na državni ravni odraža tudi v drugih oblikah, kot sta homogenizacija spolnih identitet in spolnosti ter mistifikacija Zahoda kot rešitelja, ki temelji na ideji »reševanja« zaslužnih prosilcev_k za azil (Rinaldi in Fernando, 2019: 34; Singer, 2021: 239). S tem zahodne države krepijo svojo podobo liberalnosti kot odprte, tolerantne in spolno svobodne. Ta pozicija jih v globalnih razmerjih postavlja kot superiorne, kar ustvarja imperialna binarna nasprotja: Okcident – Orient, globalni sever – globalni jug. V tem okviru so nezahodne države označene kot zatiralske, necivilizirane in neliberalne.

Znotraj homonacionalističnega diskurza se podobna logika pripisuje tudi ljudem iz nezahodnih držav, zato se homonacionalistična mistifikacija uporablja tudi za utrjevanje protimigrantskih stališč (D'Angelo, 2020: 9; Murray, 2014a). Povedano drugače, migranti_ke iz držav, ki ne spoštujejo človekovih pravic, sploh tistih, ki zadevajo istospolno usmerjene, so označeni za nazadnjaške, celo nevarne za podobo liberalne družbe. Posledično so tisti_e, ki so videni kot »tuji«, »pod temi nacionalističnimi okvirji deležni povečanega nadzora in nasilja [...] odraža in krepí rasne, kulturne in druge hierarhije znotraj kvir skupnosti, kar ima pomembne posledice na lokalni, nacionalni in transnacionalni ravni« (Luibhéid, 2008: 179).

Neposredne posledice homonacionalizma se na transnacionalni ravni kažejo v krepitvi razlikovanj – in to ne le na globalnem severu, temveč tudi na globalnem jugu, od koder prihaja večina kvir beguncev_k in migrantov_k. Prav tam so diskurzi o spolnih manjšinah pogosto nacionalizirani z namenom, da se države globalnega juga uveljavijo znotraj transnacionalnih krogov in globalnih hierarhij (Luibhéid, 2008: 179). Matebeni in Pereira, ki sta raziskovala raznolikost kvir identitet in perspektiv v Afriki, ugotavljata, da politiki in drugi voditelji, na primer verski, v afriškem prostoru pogosto uporabljajo panafricanistični sentiment pri obravnavi neheteronormativnih praks. Tako so kvir identitete predstavljene kot nekaj, kar je v nasprotju s podobo Afrike (Matebeni in Pereira, 2014: 7). Povedano drugače, države globalnega juga se pogosto upirajo hegemoniji nekdanjih kolonialnih sil oziroma imperializmu tako, da zavračajo stališča Zahoda, pri čemer pa v tem odporu prevzamejo tudi protikvir pozicije, ki so v nasprotju z liberalnimi ideali. Florent Chossiere opozarja na protislovje takšnega stališča, saj so prav kriminalizacijo istospolnosti te države podedovale od svojih kolonizatorjev (2022: 222).

Prav ta transnacionalna razmerja imajo neposreden učinek na kvir osebe, saj jih še dodatno marginalizirajo. Homonacionalistični diskurz tako krepi *status quo*, v katerem so človekove pravice in kvir skupnosti na globalnem jugu zanemarjene, na Zahodu pa se utrjuje ozka nacionalna podoba »sprejemljive« kvir osebe. Ta model potiska mnoge kvir posameznike_ce v negotove in nevarne okoliščine.

»Zaslužne« begunce_ke opredeljuje Konvencija o statusu beguncev iz leta 1951.⁸ Ta mednarodni akt do določene mere posega v »suverenost« nacionalnih držav in prav je tako, kako se ga izvaja, pa je povsem odvisno od notranjih aktov držav. A ko govorimo o kvir beguncih_kah, ki jih je nejasno opredelil mednarodni akt, leta 2002 dopolnjen s pravno razlago »posebnih družbenih skupin«, kamor naj bi spadala spolna manjšina⁹, ugotovimo, da tudi ta temelji na nacionalizirani podobi spolnih identitet, ki so nespremenljive in statične. Miller pravi, da je takšno razumevanje v nasprotju s sodobnimi pristopi, ki pojmujejo spol in spolnost kot fluidna in družbeno oblikovana koncepta. Spolna identiteta, njena performativnost ter spolna usmerjenost so namreč dinamične kategorije, ki se oblikujejo skozi družbeni in kulturni kontekst (2017).

Dojemanje spolne usmerjenosti in spolne identitete kot nespremenljivih in statičnih kategorij ima lahko resne posledice za posameznike_ce, ki svojo prošnjo za azil oblikujejo ali prilagodijo šele pozneje. Do tega pogosto pride bodisi zato, ker se lahko osebe šele v bolj odprtem in varnem okolju sploh soočijo s svojo identiteto ter ponotranjeno homo- in transfobijo, bodisi zato, ker niso vedele, da obstaja možnost zaščite na podlagi spolne usmerjenosti, ali pa so molčale iz strahu pred stigmatizacijo — tako znotraj lastne migrantske skupnosti kot v širšem družbenem okolju. Odmeven primer se je zgodil v Avstriji leta 2021, ko je Evropsko sodišče razsodilo, da bi moral iraški državljani dobiti priložnost za ponovno obravnavo svoje prošnje za azil. Prvotno je azil zahteval že leta 2015, saj se kot šiitski musliman ni želel boriti v vojski, a je bila prošnja zavrnjena. Leta 2018 je vložil novo prošnjo, tokrat na podlagi svoje spolne usmerjenosti, pri čemer je poudaril, da bi bila njegova vrnitev v Irak življenjsko ogrožajoča. Kljub temu je bila tudi ta prošnja zavrnjena, saj naj bi bila sprememba vloge, na podlagi katere bi ta posameznik dobil zaščito, nesprejemljiva ravno zaradi nespremenljive spolnosti

8 Konvencija o statusu beguncev opredeljuje begunca_ke z »utemeljenim strahom pred preganjanjem zaradi rase, vere, narodnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti določeni družbeni skupini.«

9 »Posebna družbena skupina je skupina oseb, ki imajo skupno značilnost, razen tveganja, da bodo preganjane, ali ki jih družba dojema kot skupino. Ta značilnost je pogosto prirojena, nespremenljiva ali kako drugače temeljna za identiteto, zavest ali uveljavljanje človekovih pravic. Ta opredelitev vključuje značilnosti, ki so zgodovinske in jih zato ni mogoče spremeniti, in tiste, ki jih je sicer mogoče spremeniti, vendar jih ne bi smeli zahtevati, ker so tesno povezane z identiteto osebe ali so izraz temeljnih človekovih pravic.« (UNHCR, 2002 : 3)

oziroma prepričanja, da je spolnost in spol nekaj, za kar bi moral vedeti že prej. Zaradi tega je sprožil tožbo proti državi in jo tudi dobil (Quell, 2021).

Države Evropske unije so pogosto predstavljene kot simbol liberalizma, zagovornice človekovih pravic in steber t. i. »spolne demokracije«, ki pa skozi takšen diskurz dejansko prikrivajo in legitimirajo svojo izključevalno migracijsko politiko. Pod krinko naprednih vrednot utrjujejo ksenofobne, rasistične in islamofobne prakse, pri čemer sprejemajo zgolj tiste begunce_ke, ki ustrezajo Zahodnim predstavam, vse ostale pa sistematično zavračajo. Kljub nacionalnim razlikam v dojemanju spolnih identitet in usmerjenosti se v migracijski politiki Zahoda pogosto predpostavlja, da bodo lahko begunci_ke ob vstopu v državo in zlasti po pridobitvi zaščite svobodno živeli kot kvirovske osebe, vendar pa je ta domnevna svoboda prej ideološka projekcija kot realnost, saj spregleda kompleksne prepletenosti identitet, omejitev in družbenih pritiskov, ki določajo vsakdanje življenje kvir beguncev_k.

»Kvir osvoboditev« in omejevanje

Linearna ali enosmerna prostorska migracija, ki kulminira v osvoboditvi begunca (Chossiere, 2022: 222), je prevladujoč diskurz, ki se oblikuje v posebnih družbeno-kulturnih in pravnih okvirih in je vgrajen v birokratski aparat države in njene priveske na mednarodni in lokalni ravni. »Spolna demokracija« je sedaj prilaščena kot simbol domnevnega moralnega napredka in se uporablja za upravičevanje oddaljevanja od preteklih ter novih oblik izključevanja in marginalizacije (Murray, 2014b). Tako kvir osebe, ki naj bi s prihodom v zahodno družbo končno zaživele svojo spolnost in z njo spolno identiteto naletijo na druge ovire tj. kako se to spolnost živi, kdo jo lahko živi in kako jo poosebljati. Hitro lahko ugotovimo, da ima predstava o osvoboditvi linearen značaj, ki jo spremljajo že prej omenjene imperialne karakteristike – namreč, da kvir begunci_ke, ki so trpeli v »neciviliziranem« okolju, s samo migracijo in prihodom v t.i. civilizirano družbo, na novo zaživijo svojo identiteto, jo razkrijejo in živijo »kvir srečno življenje«. Linearni proces osvoboditve povsem odvzame zmožnost delovanja (agency) posameznika_ce in mu_ji pripiše pasivno vlogo (Murray, 2014b: 453–54), hkrati pa od te_ga posameznika_ce pričakuje izražanje spolne identitete, ki je skladno s predstavami zahodne družbe.

Demistifikacija linearnega razumevanja migracij, torej predstave, da migracija vedno pomeni enosmeren premik iz enega kraja v drugega ali proces, ki nujno vodi k dokončni osvoboditvi, predstavlja eno osrednjih nalog sodobnih migracijskih študij. Tovrstni redukcionistični pristop pa preseže koncept *transnacional-*

nega migranta, ki odpira prostor za razumevanje migracij kot večplastnega procesa. Transnacionalni migranti_ke živijo v kontekstu globaliziranega in tehnološko povezanega sveta, kjer migracija ne pomeni zgolj premika iz ene nacionalne države v drugo, temveč se odvija v prepletu več prostorov hkrati. Takšni subjekti ne vzdržujejo zgolj kulturnih, ekonomskih in socialnih vezi z izvorno državo, temveč se vanjo pogosto tudi vračajo – fizično ali prek digitalnih kanalov. Perspektiva transnacionalizma razkriva, da migracija ni enkratno dejanje, temveč dolgotrajen, večsmeren in pogosto krožen proces, ki preoblikuje tako življenjske poti posameznikov_c kot tudi širše družbene, ekonomske in politične strukture (Glick Schiller, Basch in Szanton Blanc, 1995; Glick Schiller in Wimmer, 2002).

Življenje v transnacionalnih prostorih je neposreden produkt globalnega kapitalizma, ki ga je preobrazba kapitala oblikovala skozi proces poglobljanja družbenih in ekonomskih neenakosti. Ta dinamika je na eni strani prispevala k degradaciji življenjskih pogojev v državah globalnega juga, na drugi strani pa k družbeni in ekonomski marginalizaciji migrantov_k v državah globalnega severa (Glick Schiller, Basch in Szanton Blanc, 1995: 50). Transmigranti_ke tako obstajajo v vmesnih, liminalnih prostorih, »med narodi in onkraj narodov«, kjer se nenehno prilagajajo, obvladujejo ovire in si prizadevajo vzpostavljati lastne oblike bivanja. Njihov odnos do krajev izvora in priselitve je pogosto ambivalenten: ne temelji na prosti izbiri, temveč na okoliščinah, ki jih pogojujejo globalne in nacionalne sile. Proces asimilacije je v tem kontekstu vse bolj vprašljiv, saj se migranti_ke soočajo s protislovnimi vlogami – na eni strani diskriminacijo, ki izhaja iz fenotipskih in kulturnih razlik, na drugi pa z ideološkimi težnjami nacionalnih držav po homogenizaciji (Portes, 2001).

Vzpostavitev večplastnega analitičnega okvira za razumevanje transnacionalnih migracij je nujna tudi zaradi specifičnosti kvir migracijskih izkušenj. Te pogosto razkrivajo domnevno homogenost, ki jo ustvarjajo prevladujoče predpostavke, in kažejo, kako tovrstne predpostavke neposredno vplivajo na načine, s katerimi nacionalne države in njihove institucije obravnavajo kvir begunce_ke bodisi skozi režime nadzora meja, azilne postopke, centre za pridržanje bodisi skozi diskurzivno in birokratsko zahtevo po »dokazovanju pristnosti«. Kot opozarja Chossiere, diskurz osvoboditve kot proces linearnosti spregleda vmesne prostore migracije:

Malo pozornosti je namenjene temu, kaj se dogaja v času in prostoru med odhodom kvir osebe iz matične države in vložitvijo prošnje za azil v državi sprejema. Pri tem se spregleda, kako obmejni režimi globalnega severa ovirajo gibanje prav tistih ljudi, ki naj bi jih homonacionalistična retorika zaščitila. (Chossiere, 2022: 222)

Predstave o spolnih identitetah, željah in skupnostih migrantov se v prevladujočem diskurzu pogosto širijo brez kritičnega premisleka, takšni poenostavljeni pristopi pa ne zajamejo kompleksnosti, ki jo razkrivajo osebne izkušnje migrantk in migrantov – njihove poti, razlogi za gibanje in (ne)identifikacije kažejo na raznolikost, ki se upira vsakemu enoznačnemu opisu kvir beguncev_k. Razumevanje migracij je mogoče le ob upoštevanju družbenih in prostorskih razmerij moči, znotraj katerih se vzpostavljajo sistemske razlike in neenakosti – denimo na podlagi barve kože, kulturne raznolikosti, razredne pripadnosti, spolnih identitet in spolnosti (Murray, 2014b: 467–68). Kvir begunec_ka se ravno zaradi svoje spolne identitete ujame v sisteme spolnih norm, ki jih je oblikovala zahodna družba in jih imenujemo hetero- in homonormativnost.

Heteronormativnost razkriva prepletanja moči in identitet kvir oseb. Gre za sisteme normalizacije, ki ustvarjajo različne, marginalizirane posameznike_ce in položaje v odnosu do privilegirane norme reproduktivne spolnosti. To so običajno raznospolni pari, ki jim je ob rojstvu pripisan moški ali ženski spol, ki pripadajo dominantni skupini in srednjemu razredu (Luibheid, 2008: 170–71). Privilegirane norme reproduktivne spolnosti vplivajo tako na vsakdanje družbene interakcije neheteronormativnih praks, obenem pa heteronormativne vzorce nadomestijo drugi, kot so homonormativni vzorci ter druge oblike razmerij moči, ki se ne odražajo samo v spolu oziroma spolni usmerjenosti (Luibheid, 2008), torej druge oblike izključevanja, ki jih migranti_ke doživljajo »na meji ali deportacijah po vstopu, so rasno in spolno opredeljeni, (de)nacionalizirani in neenakopravno kategorizirani v simbolni ekonomiji, javni sferi in na trgu dela« (Luibheid, 2008: 174). Homonormativnost ne kljubuje heteroseksualnim normam in institucijam, pravzaprav jih ohranja pri življenju. Homonormativnost je prikrita diskurzivna praksa homoseksualne skupnosti, ki ohranja demobilizirano, privatizirano, depolitizirano homoseksualno skupnost, ujeta v potrošnjo. Homonormativnost je tesno povezana z neoliberalnim kapitalizmom in z njim povezanimi načini vladanja (Duggan po Luibheid, 2008).

Hetero- in homonormativnost kot načina prepoznavanja zglednih kvir beguncev_k sta tesno povezana z upravljanjem mej, teles, želja in migracij, ki jih nadzorujejo birokratske državne ustanove in kapitalistični diskurz v množičnih medijih (Murray, 2014b: 454). Le-to vpliva na postopek pridobivanja azila, katerega osnovni element je prepoznavanje begunca_ke kot člana spolne manjšine. Glede na retoriko držav in širše družbe je status begunca_ke namenjen zgolj tistim, ki so do te zaščite upravičeni, hkrati pa se mora ta status na vsak način braniti glede na svoj prvotni namen od vseh ostalih, ki ga želijo izkoristiti. Zaščita tega statusa je postala eno izmed političnih orodij izključevanja in omejevanja (Chossiere, 2022: 224). Za razpravo bomo uporabili ilustrativen primer vloge za pridobitev azilne zaščite ter samega postopka njene pridobitve na primeru držav

EU, ki se načeloma ravna po enotnih pravnih okvirih. Ob prihodu oseba, ki želi zaprositi za zaščito, to namero izrazi na policijski postaji. S tem se začne azilni postopek. Najprej se vključijo socialne in zdravstvene službe, nato se nadaljuje postopek, ki ga zahteva dublinski sporazum. Opravi se začetni razgovor, ki je namenjen poizvedovanju po državi izvora, družini/sorodnikih, starosti, poti ali državah, ki jih je prosilec_ka prečkal_a, poizvedovanju o trgovini z ljudmi in na podlagi česa oseba podaja prošnjo za azilno zaščito. Nato prosilca_ko namestijo v azilni dom. Že pri nastanitvi begunca_ke je pomembna odločitev, v kateri kraj prosilko_ca namestijo, saj je kvirovski javni prostor zelo pomemben in ga lahko prosilec_ka uporabi pri dokazovanju spolne usmerjenosti – večja mesta, ki poleg kvirovskih prostorov omogočajo še socialno, ekonomsko, psihološko in drugo podporo kvir beguncem_kam, so najprimernejša.

Začne se azilni postopek z razgovorom, ki se zgodi šele čez nekaj tednov po sprejemu. Odgovornost, ki jo nosi prosilec_ka, je ta, da mora povedati čim več z resničnimi podatki oziroma celotno življenjsko zgodbo. Prostora za zmote ni, saj lahko te prosilca_ko stanejo azilne zaščite. Ker birokracija zahteva jasne razloge za zaščito, mora prosilec_ka, dokazati prvič, da je bil_a v domači državi preganjan_a bodisi s strani države bodisi s strani družbe, in drugič, dokazati, da je v resnici član_ica spolne manjšine.

Dokazovanje ima v obeh primerih veliko pasti in je prežeto s homonacionalističnim diskurzom; zadovoljiti mora torej vizijo države, ki rešuje to osebo iz t. i. neciviliziranega sveta. Pregarjanje je lažje dokazljivo, kadar gre za državno preganjanje oziroma zakone izvirne države, ki jasno določajo, da so te osebe v nevarnosti, kot takrat, ko je oseba nadlegovana in v nevarnosti zaradi družbe in ji država ne zagotavlja zaščite.¹⁰ Še bolj pa omenjen diskurz vpliva na poizvedovanje po tem, ali je oseba resnično kvir, oziroma kadar gre za proces preverjanja verodostojnosti spolne usmerjenosti. Spolne usmerjenosti namreč ne moremo videti tako kot barvo kože, zato je za omejevanje vstopa nujna aktivacija nacionaliziranih spolnih podob.

Pričakovanja državnih ustanov v azilnih postopkih pogosto presegajo zgolj razkritje spolne usmerjenosti ali prilagajanje stereotipnim spolnim predstavam, saj se od prosilcev_k zahteva tudi dokazovanje udeležbe v tako imenovani »gejevski resničnosti« (Rehaag po Shaw in Verghese, 2022), ki vključuje obiskovanje gejevskih barov ali klubov ter izkazovanje pripadnosti tovrstnim prostorom.

10 Primer tega je bil sogovornik, ki sem ga spoznal pri opravljanju svoje terenske raziskave za zaključno nalogo. Sogovornik je bil iz Tunizije in je kot mladoletnik zbežal od doma, ko je svojim dolgoletnim prijateljem razkril svojo spolno usmerjenost in so se ti nasilno ter sovražno odzvali na to razkritje. Sogovornik je na točki, ko sva se spoznala, čakal na drugi zagovor, na katerem so, kot mi je zaupal, podvomili v trditev, da je bil preganjan, saj naj bi Tunizija vendarle postala bolj demokratična in temu primerno imela vzvode zaščite.

Takšne zahteve vzpostavljajo toge, kulturno specifične standarde kvirovstva, ki ne upoštevajo raznolikosti identitet in življenjskih izkušenj (Shaw in Verghese, 2022). Redukcija spolne usmerjenosti na seksualne akte je pri tem pogosto ključni dokaz pri zaslišanjih, kjer odločevalci_ke pričakujejo ne le opis aktivne spolnosti, temveč tudi pričevanja o »ljubezni in romantiki«, razumljenih skozi heteronormativne predstave o zakonski zvezi in družini. Takšna pričakovanja vodijo do invazivnih vprašanj o intimnih vidikih življenja prosilcev_k, vključno s podrobnimi poizvedbami o spolnih izkušnjah, imenih preteklih partnerjev_k ali številu razmerij, kar jih postavlja v izjemno ranljiv položaj in pogosto presega meje dostojnega ravnanja. Posledično lahko drugačne (a)seksualne in (a)romantične prakse vodijo v diskreditacijo ter nepriznavanje spolne identitete. Shaw in Verghese (2022) obravnavata tudi druge primere, zaradi katerih uradniki_ce pogosto dvomijo v verodostojnost izjav prosilcev_k: nestandardizirana in pretirano natančna vprašanja, kot je rojstni datum nekdanjega partnerja_ke; zgodovina heteroseksualnih razmerij ali starševstva; razumevanje biseksualnosti kot »možnosti izbire« in posledičnega izogibanja istospolnim razmerjem.

V kontekstu begunstva je nosilec_ka primera oziroma birokrat_ka vedno tisti_a, ki odloča, ki ima pristojnost imenovanja in odločanja o tem, kdo prosilec_ka »v resnici« je in kaj »v resnici« pomeni spolnost. Kdo je torej pravi gej, lezbijka ali biseksualec_ka? Zahodni svet se zanaša na režime spolnosti že uveljavljenih modelov identitet, kar je natančno razvidno iz postopka zasliševanja prosilcev_k za azil (Murray, 2014a: 26). Te osebe morajo, da bi veljale za prave ali zaslužne, ustrezati določenemu spolnemu stereotipu zahodne spolne identitete, običajno morajo biti razkrite in ponosne (Singer, 2021: 239; Ballin in Manganini, 2023).

Ti mehanizmi izpostavljajo hierarhična in dominantna razmerja znotraj migracijskih sistemov. Spolna identiteta v tem kontekstu ni le osebna značilnost, temveč postane politično in družbeno sredstvo, ki se uporablja za pogajanje o pripadnosti in pravicah v novih družbenih okoljih. V kontekstu te iste stereotipizacije se rasizira prosilce_ke iz spolne manjšine tako, da »identiteta in vedenje izpolnjujeta vidne pogoje, ki temeljijo na rasističnih spolnih stereotipih in normah belih gejev« (Brotman in Jin Lee, 2011: 153).

Precejšnje neskladje obstaja med samopodobo posameznika_ce ali skupine kvir begunca_ke in tem, kako ga_jo dojema birokratski aparat (Chossiere, 2022: 223). Ta razkorak je izrazit, saj se lahko perspektive opazovalca_ke in opazovane osebe močno razlikujejo, kar je posledica različnih razlag iste situacije; tako so lahko kulturne in družbene meje za eno skupino očitne, za drugo pa nevidne (Cohen, 1999: 5). Da bi posamezniki_ce, skupina ali birokratski aparat, ki zrcali podobo družbe, ohranili dosledno samopodobo in družbeno pripadnost, morajo svoje identitete obravnavati kot pristne označevalce razlik od drugih. Brez teh pristnih označevalcev posamezniki_ce tvegajo dezorientiranost v družbenih in-

terakcijah (Cohen, 1999: 6). Cohen zato zastavi na tem mestu ključno vprašanje: »Ali naša vprašanja o kulturni avtentičnosti odražajo naše dvome o njih ali o nas samih ali celo njihove dvome o nas?« (1999: 3).

Toga, stroga in neprilagodljiva administrativna obravnava je tipična za sodobni birokratski državni aparat, ki deluje po načelu »natančnosti, hitrosti, nedvoumnosti, poznavanju dokumentacije, kontinuiteti, diskretnosti, enotnosti, strogi podrejenosti, zmanjšanju trenj ter materialnih in osebnih bremen« (Weber, 1948: 973). Z večjo kompleksnostjo in specializacijo sodobne družbe se je temu ustrezno razvijal tudi podporni birokratski aparat, ki je zahteval brezoseben, racionalen in objektiviziran odnos do posameznikov_ic. Kdor ima moč v družbeni strukturi, upravlja s tem sredstvom, hkrati pa to sredstvo krepi prav moč tistih, ki ga racionalno organizirajo. Povsem birokratizirana administracija tako rezultira v sistemu dominacije (Weber, 1948: 987). Izvrševalci_ke birokratskega aparata so povsem odvisni_e od samega sistema in aktivnosti, ki jih morajo izvajati, tako na ekonomski kot ideološki ravni. Birokratski aparat določa jasne naloge, ki jih morajo izvrševalci_ke izpolnjevati, sami pa ostajajo zgolj del večjega birokratskega mehanizma. Akterji_ke državnega birokratskega ustroja sledijo pravilom racionalno organiziranega sistema – tudi pri obravnavi beguncev_k – in se pri tem postavljajo v vlogo moralnih in etičnih razsodnikov (du Gay, 2000). Pri tem bi izpostavil raziskavo Caroline Kobelinsky in Didierja Fassina, ki sta raziskovala, kako se sodniki oziroma magistrati na Nacionalnem sodišču za azil v Franciji odločajo ob pomanjkanju dokazov, ki jim ne omogoča na podlagi le-teh sprejeti jasne odločitve, ali je prosilka_ec upravičen do statusa mednarodne zaščite. Že tukaj se znajdejo pred potrebo, da iz negotovosti ustvarijo gotovost, kar od njih zahteva, da se zanašajo tako na osebna prepričanja kot na pravne norme. Pomembno vlogo igrajo čustva, ki jih prosilci_ke izkažejo, nastop prosilca_ke, oblačila in drugi elementi (2012).

Nacionalizirane oznake spolnega izraza, usmerjenosti in identitet, kot jih sistematizira birokratski aparat, nam povedo zelo malo o dejanskih osebah, ki jih te oznake opredeljujejo, saj delujejo znotraj mehanizmov zaostrovanja migracijske politike in zapiranja meja (Murray, 2014b: 455). Mehanizmi regulacije migracij in zapiranja meja za kvir migrante_ke delujejo prav v omenjenih okvirih, ki spregledajo različna razumevanja »zgodovinskih in družbeno-kulturnih specifik ter prepletajočih se razmerij med spolnimi željami in praksami ter spolnimi, spolnostnimi, rasnimi, razrednimi in nacionalnimi identitetnimi formacijami« (Murray, 2014b: 456).

Tovrstno pomanjkanje razumevanja se ne dogaja le na ravni države in njenih birokratskih aparatov; proces nacionalizacije spolnosti in spola je tudi rezultat delovanja same LGBT+ skupnosti, ki je pogosto težila k splošnemu sprejetju in posledični asimilaciji, in to kljub prisotnosti raznolikosti spolnih usmerjenosti,

spolnosti in drugih razlik znotraj skupnosti. Kot opozarja Goldstein: »Razlike v naših razmerjih so tako kompleksne kot naše identitete. Potem pridejo homonkonzerve, ki želijo zamenjati to prekrasno fleksibilnost z enotnim modelom« (2005: 32). To pa ni naključje, temveč rezultat imaginarnega »normaliziranega« geja in lezbijke – podobe, ki jo ustvarjajo privilegirani posamezniki_ce znotraj skupnosti, ki se niso bili_e pripravljeni_e odreči svojim privilegijem in so se raje podredili_e heteronormativnim strukturam družbe (Goldstein, 2005).

Zaključek

V prispevku smo analizirali več raziskav, ki obravnavajo vpliv homonacionalističnih diskurzov in birokratskih praks pri dostopu do azila, za katerega zaprosijo kvir begunci_ke. Pokazal je, da se v azilnih postopkih reproducirajo esencijalistične predstave spolnosti in identitete, ki ustvarjajo hierarhijo »zaslužnih« in »nezaslužnih« prosilcev_k ter spregledajo kompleksnost transnacionalnih migracijskih izkušenj. Ugotavljamo, da je homonormativnost tesno prepletena z neoliberalnim kapitalizmom in z njim povezanimi oblikami vladanja, ki kvir osebam ponujajo le omejen prostor vključevanja v obstoječe družbene strukture. V tem okviru se problematika kvir beguncev_k ne more razumeti zgolj kot vprašanje spolne usmerjenosti ali identitete, temveč je vselej ujeta v širše kontekste rasne, etnične, razredne in nacionalne hierarhije. Spolna osvoboditev, kot jo ponuja nacionalna biopolitika, je namenjena le izbrani manjšini, medtem ko so subverzivna, nebela, revna in »ne-dovolj-kvir« telesa podvržena nadzoru, asimilaciji in zatiranju (Rinaldi in Fernando, 2019). Homonacionalistični diskurzi torej reproducirajo rasne, kulturne in spolne hierarhije, ki se nato institucionalizirajo skozi birokratske postopke pridobivanja mednarodne zaščite na podlagi spolne usmerjenosti ali spola. Da bi se temu izognili, je potreben kritični premislek o kvirovskih migracijah, ki zahteva preseganje togih spolnih kategorij ter upoštevanje transnacionalnih in heterogenih življenjskih izkušenj.

Prispevek bi sklenili s tem, da je nujno preseči nacionalizirane in normativne modele spolnosti ter graditi transnacionalne, vključujoče oblike solidarnosti in politik spolnih pravic. Takšna solidarnost bi temeljila na zahtevah po človekovih pravicah, ki naslavlja in presegajo implicitne in eksplicitne oblike rasizma, razredne neenakosti ter imperializmov, vgrajenih v homonacionalistične spolne politike.

Literatura

- Ballin, Samuel in Manganini, Irene (2023): Fixed Categories vs. Fluid Identities: How Are Queer Voices Silenced in the Theory and Practice of Asylum Law?. *Oxford Monitor of Forced Migration* 11(1): 20–28.
- Brotman, Shari in Lee, Edward Ou Jin (2011): Exploring Gender and Sexuality Through the Lens of Intersectionality: Sexual Minority Refugees in Canada. *Canadian Social Work Review*, 28(1): 151–156.
- Chossière, Florent (2022): Debunking the liberation narrative: Rethinking queer migration and asylum to France. V: *Queer and Trans African Mobilities: Migration, Asylum and Diaspora*, B Camminga in J. Marnell (ur.), 221–237. London: Zed Books, Bloomsbury Academic.
- Cohen, Anthony P. (1999): *Signifying identities: Anthropological perspectives on boundaries and contested values*. A. P. Cohen (ur.), 1–14. London and New York: Routledge.
- Collins, Dana in Talcott, Molly (2011): 'A New Language that Speaks of Change Just As It Steps Toward It': Transnationalism, Erotic Justice and Queer Human Rights Praxis. *Sociology Compass* 5(7): 576–590.
- D'Angelo, Jean-Pierre (2020): A Quest for Home: Queer Migrants and Belonging. *Glendon Journal of International Studies*, 11. Dostopno na: <https://gjis.journals.yorku.ca/index.php/gjis/article/view/40276> (Pridobljeno 30. november 2025).
- Fassin, Didier in Kobelinsky, Carolina (2012): How Asylum Claims Are Adjudicated: The Institution as a Moral Agent. *Revue française de sociologie (English Edition)*, 53(4): 444–472.
- du Gay, Paul (2000): *In Praise of Bureaucracy: Weber, Organization, Ethics*. London, Thousand Oaks in New Delhi: SAGE Publications.
- Glick Schiller, Nina, Bach, Linda in Szanton Blanc, Cristina (1995): From immigration to transmigration: Theorizing transnational migration. *Anthropological Quarterly*, 68(1): 48–63.

- Glick Schiller, Nina in Wimmer, Andreas (2002): Methodological Nationalism and Beyond: Nation-State Building, Migration and The Social Sciences. *Global Networks*, 2(4): 301–334.
- Goldstein, Richard (2005): *Homo konzerve: Liberalna družba in gejevska desnica*. Prev. Nataša Velikonja. Ljubljana: Škuc.
- Luibhéid, Eithne (2008): Queer/Migration: An Unruly Body of Scholarship. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 14(2–3): 169–190.
- Manalansan, Martin F. (2006): Queer intersections: Sexuality and gender in Migration Studies. *International Migration Review* 40: 224–249.
- Matebeni, Zethu in Pereira, Jabu (2014): Preface. V: *Reclaiming Afrikan: Queer Perspectives on Sexual and Gender Identities*, Zethu Matebeni (ur.), 7–9, Cape Town: Modjaji Books.
- Miller, Shae (2017): Sexuality, gender identity, fluidity, and embodiment. V: *The Oxford handbook of US women's social movement activism*, H. J. McCammon, V. Taylor, J. Reger, in R. L. Einwohner (ur.), 440–461. Oxford: Oxford University Press.
- Mole, Richard (2021): Introduction: Queering migration and asylum. V: *Queer Migration and Asylum in Europe*, R. C. M. Mole (ur.), 1–12. London: UCL Press.
- Murray, David A. B. (2014a): Real Queer: “Authentic” LGBT Refugee Claimants and Homonationalism in the Canadian Refugee System. *Anthropologica*, 56(1): 21–32.
- Murray, David A. B. (2014b): The (not so) straight story: Queering migration narratives of sexual orientation and gendered identity refugee claimants. *Sexualities*, 17(4): 451–471.
- Portes, Alejandro (2001) Introduction: the debates and significance of immigrant transnationalism. *Global Networks*, 1(3): 181–193.
- Puar, Jasbir K. (2007): *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times*. Durham in London: Duke University Press.

- Rinaldi, Jen in Fernando, Shanti (2019): Queer Credibility in the Homonation- State: Interrogating the Affective Impacts of Credibility Assessments on Racialized Sexual Minority Refugee Claimants. *Racialized Refuge: Canada's Journal on Refugees* 35 (1), 32–42.
- Shaw, Ari in Verghese, Narmata (2022): *LGBTQI+ Refugees and Asylum Seekers: A Review of Research and Data Needs*. The Williams Institute at UCLA School of Law.
- Singer, Sarah (2021): How much of a lesbian are you? Experiences of LGBT asylum seekers in immigration detention in the UK. V: *Queer Migration and Asylum in Europe*, Richard C. M. Mole (ur.), 238–260. London: UCL Press.
- Visoki komisar za begunce (2002): Guidelines on international protection: “membership of a particular social group” within the context of article 1A(2) of the 1951 convention and/or its 1967 protocol relating to the status of refugees. Dostopno na: <https://www.unhcr.org/media/guidelines-international-protection-no-2-membership-particular-social-group-within-context> (Pridobljeno 1. avgust 2025).
- Weber, Max (1948) *From Max Weber: Essays in Sociology*. Charles Wright Mills in Hans Gerth (ur.). London: Routledge.
- Quell, Molly (2021): *Austria must give gay refugee another shot at asylum, EU court rules*. Dostopno na: <https://www.courthousenews.com/austria-must-give-gay-refugee-another-shot-at-asylum-eu-court-rules/> (Pridobljeno 15. junij 2025).